

МОРАЛЬНІСНА КУЛЬТУРА

УДК 172:342.7:321

DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1\(12\).10](https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1(12).10)

Маргарита Коробко, канд. філос. наук, асист.

e-mail: margarytakorobko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4147-6286>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна

Анна Міщенко, канд. політ. наук

e-mail: a.m.mishchenko@knute.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3343-9135>

Київський національний торговельно-економічний університет,
вул. Киото, 19, м. Київ, 02156, Україна

КУЛЬТУРА СКАСУВАННЯ: ЕТИЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ (ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)

Культура скасування – складне явище в сучасному світі, воно не має ще достатньої академічної розробленості. Завдяки аналізу класичних робіт Ганни Арендт, Ісайї Берліна та Майкла Оукшотта ми можемо розпочати свій аналіз сучасної проблеми культури скасування в етиці та політиці. Олександр Клековкін, український театрознавець, активно просуває ідею скасування російської культури в Україні. Американський юрист Алан Дершовіц все ж вбачає негативний аспект у явищі культури скасування. Поки що не виробилося однозначного розуміння цього феномену. Метою статті є спроба аналізу феномену культури скасування в етичному та політичному аспектах, що актуалізувався в умовах російсько-української війни у контексті скасування російської культури в Україні. Культура скасування передбачає цензуру, самоцензуру, зменшення свободи слова. На жаль, все це грає на руку ворогу. Культура не може бути поза політикою, але вона не має бути інструментом для ворожого вторгнення.

Ключові слова: демократія, кенселінг, культура скасування, мистецтво, монізм, плюралізм, політика, російсько-українська війна, цензура, цінності.

Постановка проблеми та актуальність. Сьогодні Україна переживає війну на власній території. Російське вторгнення викликало багато дискусій у світовій не тільки політичній, але й у культурній сферах. Наприкінці лютого 2022 року міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко закликав світ запровадити культурні санкції проти Російської Федерації [Petition to impose..., 2022]. Це означало скасування російської культури. Таким чином, Україна доєдналася до глобального руху культури скасування.

Не дивлячись на те, що термін "культура скасування" має зазвичай негативне забарвлення, чимало політиків, журналістів, громадських активістів із задоволенням ним користуються. За останні пару років було "скасовано" багато акторів, сценаристів, режисерів тощо (наприклад, Дж. К. Роулінг через трансфобію¹, Вупі Голдберг через її зауваження про Голокост² та багато інших). Люди цензурують себе в соціальних мережах і публічному просторі. Вони не хочуть бути "скасованими" через власні погляди, які відрізняються від тієї чи іншої панівної політики.

Однак у березні 2022 року Володимир Путін, російський президент, який розпочав російсько-українську війну ще в 2014 році, окупувавши Крим та частину східних областей України, заявив, що західний світ намагається знищити російську культуру. Після повномасштабного вторгнення Москви на всю територію України в лютому 2022 року було скасовано багато заходів за участю провоянних росіян (наприклад, у США скасува-

ли концерти Нурлана Сабурова³, Анну Нетребко звільнили з Метрополітен-опера, не дивлячись на контракт, за яким вони повинні були їй виплатити 200 тис. дол.⁴ тощо). Деякі «заходи були скасовані через використання в них музики померлих російських композиторів. Путін заявив, що в західному світі відбувається "поступова дискримінація всього, що пов'язано з Росією... в ряді західних країн... Вони забороняють російських письменників і книги... Славновісна культура скасування стала скасуванням культури"» [Ukraine war..., 2022].

В Україні відбувається скасування російської культурної спадщини [Клековкін, 2022]. Практично всі театри російської драми в Україні заборонили слово "російський" у своїх назвах. Усі вистави, які мали російське походження, були заархівовані. Всі російські книги були поховані на складах книжкових магазинів і заборонені в навчальних програмах. Усі прихильники такої культури скасування стверджують, що мистецтво не може бути "поза політикою", як і освіта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Культура скасування – складне явище в сучасному світі, воно не має ще достатньої академічної розробленості. Завдяки аналізу класичних робіт Ганни Арендт, Ісайї Берліна та Майкла Оукшотта ми можемо розпочати свій аналіз сучасної проблеми культури скасування в етиці та політиці. Олександр Клековкін, український театрознавець, активно просуває ідею скасування російської культури в Україні. Американський юрист Алан Дершовіц все ж вбачає негативний аспект в явищі культури

¹ JK Rowling responds to trans tweets criticism. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-53002557>

² Whoopi Goldberg suspended from The View after saying Holocaust 'isn't about race'. Guardian News & Media. URL: <https://www.theguardian.com/culture/2022/feb/02/whoopi-goldberg-suspended-from-the-view-after-saying-holocaust-isnt-about-race>

³ I joked: the Ukrainians canceled the concert of Nurlan Saburov from CHBD in Chicago. Global Happenings. URL: <https://globalhappenings.com/entertainment/152594.html>

⁴ Met Opera Ordered to Pay Anna Netrebko \$200,000 for Canceled Performances. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2023/03/17/arts/music/met-opera-anna-netrebko.html>

скасування. Поки що не виробилося однозначного розуміння цього феномену.

Мета статті. Проаналізувати, як феномен культури скасування в етичному та політичному аспектах актуалізувався в умовах російсько-української війни у контексті скасування російської культури в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все потрібно розібратися у визначенні поняття "cancel culture", або "культура скасування". Онлайн-словник Dictionary.com каже, що "культура скасування стосується популярної практики припинення підтримки (скасування) публічних діячів і компаній після того, як вони зробили або сказали щось, що вважається небажаним або образливим. Культура скасування, як правило, проявляється у соціальних мережах у формі групової ганьби" [What Does..., 2020]. К. Щербаківа зазначає, що «культура скасування – це сучасна форма остракізму, при якій когось витісняють із соціальних чи професійних кіл: будь то в Інтернеті, у соціальних мережах або особисто. Ті, хто підпадає під цей остракізм, вважаються "скасованими". Вираз "культура скасування" має переважно негативне забарвлення і зазвичай використовується в дискусіях щодо свободи слова та цензури» [Щербаківа, 2021: 183]. Американський юрист Алан Дершовіц писав: «Культура скасування – це новий маккартизм "пробудженого" покоління. Як і в старому маккартизмі, він припиняє кар'єру, руйнує спадщину, розбиває сім'ї і навіть спричиняє самогубства – без будь-якої видимості належного процесу чи можливості спростувати часто помилкові чи перебільшені звинувачення. Як і у випадку з маккартизмом, навіть якщо звинувачення є правдивими або частково правдивими, вони, як правило, стосуються вчинків, зроблених заяв або позицій, зайнятих багато років тому, коли панували інші цінності та ставлення. І, як і у випадку з маккартизмом, вплив виходить за межі "скасованої" особи та діє на інших членів суспільства: від аудиторії, позбавленої права чути "скасованих" виконавців, до студентів, позбавлених права навчатися від "скасованих" викладачів, до громадян, позбавлених права голосувати за "скасованих" виконавців, політиків, митців» [Dershowitz, 2020]. Таким чином, культура скасування – це форма осуду людини в професійних колах, соціальних мережах та в повсякденному житті за дії або висловлювання, що є неприйнятними для частини суспільства.

Сучасна культура скасування – це реакція на історичне зло, це намагання зробити вигляд, що його не існувало. Тобто висловлювання і дії, які історично заподіяли комусь шкоду, які вважаються злими, сучасні прихильники культури скасування не намагаються спростувати чи осудити, вони ніби прагнуть повернути час назад, забути, зробити вигляд, ніби цих історичних подій не було взагалі, знищуючи згадки про них, як в романі Джорджа Орвелла "1984".

Ганна Арендт у своїй роботі "Становище людини", розмірковуючи про незворотність вчинку (дії), говорить, що прощення може слугувати своєрідною нейтралізацією вчинку, тобто його скасуванням [Арендт 1999: 181–190]. Але вчинок не може бути скасованим повністю, лише частково і в окремих випадках (вибачення може частково покрити образу; злочин може бути викуплений геройським вчинком; але вбивство не може просто так бути прощеним). У той же час мовні структури є знаками-символами, і вони є оборотними, бо засновані на бінарних опозиціях, що об'єднані в синтаксичні структури, які можна перевернути. Таким чином, заради досягнення добра й одночасної нейтралізації зла прибічники культу-

ри скасування намагаються повернути символічний збиток, демонструючи активне забуття, шляхом сугестивної мови, блокуючи мову своїх ворогів через своєрідну контрмову. Тобто сучасні "кенселери" не прощають, а скасовують те, що раніше завдало непоправної шкоди.

І ми бачимо, що культурні діячі сьогодення повинні виробляти не тільки культурні продукти, але і продукувати так звані "наративи скасування", себто бути політкоректними та толерантними. Таким чином, перед етикою, у певному розумінні, сьогодні стоїть завдання вироблення дієвого, ритуального заперечення, яке зазвичай досягається через символічну інверсію. Це проявляється у викритті злочинних практик минулого (наприклад, расизм, сексизм, домашнє насилля, дискримінація за гендерною ознакою та сексуальною орієнтацією тощо). Це дійсно важливо робити заради зміни цих практик у нашому сьогоденні. Але це не повинно бути у вигляді жертвопринесення, бо злочин, який не покараний, а просто забутий, буде повертатися знову і знову. Тут потрібні спеціальні інститути так званого "очищення" від цих злочинів, задля того щоб ціннісна орієнтація суспільства змінювалась у кращий бік.

Сьогодні тема цінностей для українців є неймовірно актуальною.

Аксіологічні засади становлення суспільства – тема, до якої найчастіше звертаються в критичні моменти історії. І зараз, в умовах повномасштабної агресії, ми відчуваємо ці процеси особливо гостро. Рефлексивна діяльність часто призводить до поглиблення протиріч, ідеологічних розколів і неготовності до будь-якого діалогу. Що є виправданим у даних конкретних умовах, але не може стати атрибутом розвитку демократичного суспільства в майбутньому. Тут актуалізується питання про роль держави. Чи має право держава втручатися в питання суто морально-етичні, нав'язуючи свою повістку? Досвід ХХ століття дає нам чимало матеріалу для аналізу.

Безліч політичних теоретиків намагалися знайти відповідь. Одним із найвизначніших був Ісайя Берлін. Як автор концепції, що отримала назву "плюралізм цінностей", він дійшов висновку, що найбільшою помилкою людина припускається, намагаючись збудувати ідеальне суспільство. Проблема не лише в тому, що ідеал недовсягає. А і в тому, що, повіривши в ідеал, люди не рахуватимуть жертв заради його реалізації. До того ж не слід забувати про конфлікт цінностей: політична рівність конфліктує зі свободою, а справедливість – з великодушністю. В таких умовах кожна людина має робити самостійний вибір. І цей аксіологічний вибір зрештою робить нас тими, ким ми є. Однак існує ще одна загроза: політичні режими здатні вплинути не тільки на суспільно-історичні закони, а й змінюють людську природу. І події ХХ століття (а тепер і наша сучасність) це доводять. Насадження ціннісної системи з боку політичної влади може призвести до мільйонів загублених життів. Але водночас гнучкість соціальних закономірностей – це і безумовний шанс для людства проявити себе та свій потенціал, продемонструвати можливість повною мірою. А те, як ми ними скористаємося, вже залежить від нас. Це і є свобода вибору. Якщо ж політична система сприятиме утвердженню чорно-білої картини світу й поділу на "праві" чи "ліві" ціннісні системи, ми приречені на поглиблення як кризи моральності, так і політичної кризи.

Ще один відомий британський мислитель Майкл Оукшотт також відстоював важливість плюралізму. Державі ж він відводив роль так званого "спортивного арбітра". Іноді в площині практичної реалізації політики держава починає виконувати дидактичну, моралізатор-

ську функцію. Але історично дана функція більше підходить церкві. Саме вона легітимно займається універсалізацією ціннісних систем. Що ж означатиме державна монополія на нав'язування цінностей? Насамперед – втрату плюралізму й стандартизацію поведінкових моделей. Але ж ми розуміємо, що жоден стандарт не охопить інтереси й потреби всіх. І тут ми повертаємося до ідеї держави-арбітра, яка може вирішити згадані протиріччя. Це не означає, що дана модель виключає наявність протиріч у суспільстві. Політичні, економічні, соціальні або культурні відмінності залишаються. Однак саме державний службовець, як рефері, повинен стежити за виконанням базових правил у соціумі. За такої моделі він не займається нав'язуванням чи стандартизацією, а лише стоїть на захисті прав, свобод і загальнолюдських цінностей. Тобто на сторожі толерантної бесіди. Арбітр є нейтральним, неупередженим і не втручається в процес гри. Саме таким має бути правитель. Однак не менш важливою складовою ефективною держави є розвинена політична культура. Адаже в протилежному випадку існує загроза толерування авторитаризму. Бо ж не всі люди готові сприйняти дійсність з несправедливістю, конфліктами, багатоголоссям і плюралізмом думок. І ця неготовність, вписана в ідеологеми, є небезпечною для суспільств. На думку Оукшотта, "поєднання правителя з мрійником породжує тиранію" [Oakeshott, 1956]. Такий правитель відходить від ролі арбітра, починає займатися моралізаторством і знищенням різноманітності.

Чому саме демократичний політичний режим лишається найпривабливішим? У вільному розвиненому суспільстві не бояться відмінностей та не засуджують інакшість. Тут цінується свобода, яка інтерпретується насамперед як відсутність концентрованої влади та монополії на керівництво. Однією з центральних категорій у теорії Майкла Оукшотта є поняття "бесіда". Саме її він вводить для того, щоб проілюструвати глибинні засади свободи та демократії. За допомогою бесіди люди з протилежними думками й цінностями вчаться чути одне одного, знаходити компроміс, співіснувати та навіть взаємодіяти. Через бесіду кожна людина навчається бути толерантною, не засуджувати. І цей процес значно вплинув на весь політичний дискурс ХХІ століття. Політика в ідеалі має перестати бути конфліктною. Звісно, не тоді, коли йдеться про боротьбу за владу. Але політична система має сприяти зародженню й активізації бесіди, реалізувати на практиці ситуацію, коли відмінності не ведуть до непорозуміння. Тобто змагальність політики закінчується саме боротьбою за отримання влади. Тоді як на рівні реалізації політичної влади це радше бесіда мудреців, де кожен поважає думку іншого та отримує задоволення від аргументації. Бесіда передбачає свободу й присутність моральних норм. А її заборона, навпаки, загрожує руйнацією ціннісних систем та відкатом від демократії.

Україна сьогодні як ніколи близька до свого вступу до Європейського Союзу, до інтеграції у демократичне суспільство європейських цінностей, і чи не стане на заваді цьому скасування російської культури? Адаже Європа ще не визначилася зі своїм ставленням до світових культурних надбань країни-агресора.

Так, у жовтні 2022 року Джошуа Аскью в статті «Чи варто "скасовувати" російську культуру через війну в Україні?» проаналізував це явище в контексті європейського культурного простору. Він зазначає, що, не дивлячись на те, що в деяких країнах заходи, виставки та перформанси за участю російських артистів і діячів культури були обмежені або скасовані, єдиного руху за

скасування російської культури поки що немає. Аргументом за скасування російської присутності в мистецтві та культурі, безумовно, є солідарність з Україною. Крім того, "скасування російської культури надсилає сигнал іншим країнам, таким як азійські чи африканські, не порушувати міжнародне право, що може допомогти зберегти мир і міжнародну систему" [Askew, 2022]. У той же час існують і аргументи проти скасування російської культури в культурному просторі Європи: 1) обмеження доступу до російської культури впливає на розуміння та культурний обмін, тобто немає міжнародного обміну з росіянами, і європейці в довгостроковій перспективі перестануть розуміти їх та їхні вчинки: "Якщо ми перестанемо читати, як ми зрозуміємо, що керує політикою російської еліти... Тільки вивчаючи російську історію та культуру, ми можемо зрозуміти, звідки прийшло це вторгнення" [Askew, 2022]; 2) скасування російської культури дозволяє російським політикам створити образ ворога в особі європейських країн, підсилюючи війничі наративи російських військових ідеологів.

Демократичні країни всі сходяться на думці, що "якщо російські митці публічно підтримують війну, їм не варто пропонувати трибуну для висловлення своїх поглядів, але незрозуміло, де провести межу" [Askew, 2022]. "Є небезпека, що, відповідаючи Путіну, ми в кінцевому підсумку станемо дзеркальним відображенням того, що він робить", – гадають експерти [Askew, 2022]. Європейці вважають, що російська влада сама скасовує свою культуру, в той же час демократичні суспільства не хочуть уподібнюватися тоталітарним режимам.

Що ж тоді робити Україні?

Висновок. Культура скасування передбачає цензуру, самоцензуру, зменшення свободи слова. На жаль, все це грає на руку ворогу. Культура не може бути поза політикою, але вона не має бути інструментом для ворожого вторгнення.

Аналізуючи зародження й утвердження тоталітарних політичних режимів, можна дійти цілком очевидного висновку: однією з їхніх передумов є насадження державою ціннісного монізму. Цей процес зараз спостерігається і в демократичних суспільствах. Що, безумовно, становить реальну загрозу для їх існування в майбутньому. Одним із проявів сучасного ціннісного монізму є *cancel culture*. Ціла плеяда лідерів думок уже стала жертвами суспільного осуду виключно через висловлення непопулярних ідей. І при формальній свободі слова саме *cancel culture* диктує повістку і задає тренди. Натомість справжній плюралізм як засада дійсно демократичного суспільства вчить нас чути і розуміти навіть ті думки, з якими ми не згодні. То чи готові ми жертвувати демократією заради внутрішнього комфорту?

Уся нераціональна культура скасування, коли ми позбавляємось будь-яких згадок про те, що нам в той чи інший період часу завдавало болю, несе шкоду не лише нашому праву на свободу слова та вираження думок, але й нашій здатності до критичного мислення, всезагального аналізу соціальних та політичних конфліктів. Ми як філософи, культурологи та політологи повинні контролювати моральну форму нашого суспільства, але ми не маємо права залишати його без належних знань світової культури, науки та мистецтва. І дуже складно бути об'єктивним, компетентним і не бути цензором, а вміти пояснити власний погляд, особливо в період воєнних та надкризових подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Арендт, Г. (1999). *Становище людини*. Львів, Літопис, 256.
- Клековкін, О. (2022). *Про прекрасне і бифштєкси у беззмарному небі*. URL: <https://www.krytyka.com/ua/articles/pro-prekrasne-i-bifschteksy-u-bezchmarnomu-nebi>
- Мищенко, А. М. (2021). Ціннісні засади сучасних демократій: плюралізм чи монізм? *Суспільно-політичні процеси в умовах пандемії: особливості та виклики* [Електронне видання] : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 16 квітня 2021 р.); відп. ред. А. А. Кравченко. Київ, Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 166–169.
- Щербаківа, К. О. (2021). "Культура скасування" (cancel culture) у китайській національній ідеології. *Сходознавство. Актуальність та перспективи: тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 19 берез. 2021 р., Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди*; [уклад.: Н. В. Руда, Л. М. Ямпольська]. Харків, ХНПУ, 183–184.
- Askew, Joshua (2022). Should Russian culture be 'cancelled' over Ukraine war? *Euronews. Culture*. URL: <https://www.euronews.com/culture/2022/06/30/should-russian-culture-be-cancelled-over-ukraine-war>
- Berlin, Isaiah (1988). *The Pursuit of the Ideal*. URL: https://isaiah-berlin.wolfson.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-09/Bib.196%20-%20Pursuit%20of%20the%20Ideal%20by%20Isaiah%20Berlin_1.pdf
- Dershowitz, A. (2020). *Cancel Culture: The Latest Attack on Free Speech and Due Process*. New York, Hot Books, 224.
- Oakeshott, Michael (1956). *On Being Conservative*. URL: https://wp.aleteia.org/wp-content/uploads/sites/2/2014/02/on_being_conservative.pdf
- Oakeshott, Michael (1959). *The Voice of Poetry in the Conversation of Mankind: An essay*. URL: <https://www.uio.no/studier/emner/uv/uv/UV9407/rationalism-in-politics-michael-oakeshott.pdf>
- Petition to impose cultural sanctions on the Russian Federation* (2022). URL: <https://arts.gov.ua/en/petition-to-impose-cultural-sanctions-on-the-russian-federation/>
- Ukraine war: JK Rowling hits back at Putin's 'cancel culture' comment* (2022). URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60878133>
- What Does Cancel Culture Mean?* (2020). URL: <https://www.dictionary.com/e/pop-culture/cancel-culture/>

REFERENCES

- Arendt, G. (1999). *The Human Condition*. L'viv, Litopys. [In Ukrainian].
- Klekovkin, O. (2022). *Pro prekrasne i bifshteksy u bezhmarnomu nebi* [About beautiful things and steaks in a cloudless sky]. URL: <https://www.krytyka.com/ua/articles/pro-prekrasne-i-bifschteksy-u-bezchmarnomu-nebi>
- Mishhenko, A. M. (2021). Cinnisni zasady suchasnyh demokratij: pljuralizm chy monizm? [Value foundations of modern democracies: pluralism or monism?] *Suspil'no-politychni procesy v umovah pandemii: osoblyvosti ta vyklyky: tezy dopovidej Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 16 kvitnja 2021 r.)*. Kyi'v, Kyi'v. nac. torg.-ekon. Un-t, 166–169.
- Shherbakova, K. O. (2021). "Kul'tura skasuvannja" (cancel culture) u kytajs'kij nacional'nij ideologii ["Culture of cancellation" (cancel culture) in Chinese national ideology]. *Shodoznavstvo. Aktual'nist' ta perspektyvy: tezy dop. II Mizhnar. nauk.-metod. konf., Harkiv, 19 berez. 2021 r. Harkiv. nac. ped. un-t im. G. S. Skovorody*. Harkiv, HNPU, 183–184.
- Askew, Joshua (2022). Should Russian culture be 'cancelled' over Ukraine war? *Euronews. Culture*. URL: <https://www.euronews.com/culture/2022/06/30/should-russian-culture-be-cancelled-over-ukraine-war>
- Berlin, Isaiah (1988). *The Pursuit of the Ideal*. URL: https://isaiah-berlin.wolfson.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-09/Bib.196%20-%20Pursuit%20of%20the%20Ideal%20by%20Isaiah%20Berlin_1.pdf
- Dershowitz, A. (2020). *Cancel Culture: The Latest Attack on Free Speech and Due Process*. New York, Hot Books.
- Oakeshott, Michael (1956). *On Being Conservative*. URL: https://wp.aleteia.org/wp-content/uploads/sites/2/2014/02/on_being_conservative.pdf
- Oakeshott, Michael (1959). *The Voice of Poetry in the Conversation of Mankind: An essay*. URL: <https://www.uio.no/studier/emner/uv/uv/UV9407/rationalism-in-politics-michael-oakeshott.pdf>
- Petition to impose cultural sanctions on the Russian Federation* (2022). URL: <https://arts.gov.ua/en/petition-to-impose-cultural-sanctions-on-the-russian-federation/>
- Ukraine war: JK Rowling hits back at Putin's 'cancel culture' comment* (2022). URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60878133>
- What Does Cancel Culture Mean?* (2020). URL: <https://www.dictionary.com/e/pop-culture/cancel-culture/>

Надійшла до редколегії 29.04.23

Margaryta Korobko, PhD (Philos.), Assist.
e-mail: margarytakorobko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4147-6286>
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60 Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine

Anna Mishchenko, PhD (Political)
e-mail: a.m.mishchenko@knute.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3343-9135>
State University of Trade and Economics,
19, Kyoto Street, Kyiv, 02156, Ukraine

CANCEL CULTURE: ETHICAL AND POLITICAL ASPECTS (IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN–UKRAINIAN WAR)

Today Ukraine is struggling with the war on its own territory. Russian invasion has provoked many discussions in the cultural sphere. In the end of February 2022 Ukraine's Minister of Culture and Information Policy Oleksandr Tkachenko called the world to impose cultural sanctions on the Russian Federation. It means to cancel Russian culture.

Cancel culture refers to the popular practice of withdrawing support for (canceling) public figures and companies after they have done or said something considered objectionable or offensive. Cancel culture is generally discussed as being performed on social media in the form of group shaming. What ethical issues this phenomenon implicates? What does it mean for Ukraine?

Cancel culture is a complicated phenomenon in the modern world. We can begin our analysis of the contemporary problem of the culture of cancellation in ethics and politics by analyzing the classic works of Hannah Arendt, Isaiah Berlin, and Michael Oakeshott. Oleksandr Klekovkin, a Ukrainian theater expert, actively promotes the idea of abolishing Russian culture in Ukraine. American lawyer Alan Dershowitz sees a negative aspect of the cancel culture phenomenon. So far, a clear understanding of this phenomenon has not been developed academically. The purpose of the article is an attempt to analyze the phenomenon of "cancellation culture" in ethical and political aspects, actualized in the conditions of the Russian-Ukrainian war in the context of the cancellation of Russian culture in Ukraine.

If in a certain society, even under the conditions of a democratic political regime, the idea of at least a hypothetical possibility of solving all problems prevails, it will stop at nothing to achieve such an ideal state. This is the lesson we should have learned after two world wars. However, in practice, in many modern societies, there are again attempts to instill value monism, which manifests itself as "cancel culture". By legitimizing "cancel culture" as a modern trend, political systems significantly limit discursiveness and pluralism within society. After all, it becomes too uncomfortable to express an opinion that contradicts the generally accepted one. This threatens career, social status, and sometimes even safety.

Keywords: art, cancel culture, canceling, censorship, politics, monism, pluralism, democracy, Russian-Ukrainian war, values.